

JAN PAWEŁ II W MEKSYKU

Rozprawy i Monografie

tom XVII

rok 2019

JAN PAWEŁ II W MEKSYKU

Instytut Papieża Jana Pawła II
Warszawa 2019

Redaktor naczelny
ks. dr hab. Zdzisław Struzik, prof. UKSW

Redaktor naukowy
ks. dr hab. Zdzisław Struzik, prof. UKSW
ks. dr hab. Tomasz Szyszka SVD

Recenzenci
ks. dr hab. Wojciech Kluj OMI, prof. UKSW
ks. prof. dr hab. Jarosław Różański OMI

Redaktor prowadzący
Aneta Tunderska

Opracowanie redakcyjne, korekta, skład i łamanie
Elżbieta Salwocka

Projekt okładki
Dominika Kotlińska

Zdjęcia
Archiwum Instytutu Papieża Jana Pawła II

Druk
Drukarnia Wydawnictwa Arka

©Copyright by Instytut Papieża Jana Pawła II, Warszawa 2019
ISBN Instytutu Papieża Jana Pawła II
978-83-65198-58-7
ISSN 2450-5218

Instytut Papieża Jana Pawła II
ul. Księdza Prymasa Augusta Hlonda 1 · 02-972 Warszawa
tel. 22 213 11 90 · fax 22 213 11 92 · instytut@ipjp2.pl · www.ipjp2.pl

ISBN Wydawnictwa Naukowego UKSW
978-83-8090-562-7

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
ul. Dewajtis 5, domek nr 2 · 01-815 Warszawa · tel. 22 561 89 23
wydawnictwo@uksw.edu.pl · wydawnictwo.uksw.edu.pl

Wydawnictwo Naukowe
UKSW

SPIS TREŚCI

ks. Tomasz Szyszka <i>Wprowadzenie</i>	9
ks. Zdzisław Struzik <i>Tematyka nauczania Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Meksyku</i>	11
ks. Andrzej Proniewski <i>Jan Paweł II wobec kultu Maryi z Guadalupe</i>	37
Alicja Fijałkowska <i>Nie zabijać. Nie kłamać. Nie kraść. Nowe oblicza Meksyku podczas pielgrzymek Jana Pawła II</i>	59
ks. Tomasz Szyszka <i>Papież chce być waszym głosem. Spotkania Jana Pawła II z ludnością autochtoniczną Meksyku w latach 1979-1993</i>	75
ks. Tomasz Szyszka <i>Meksyk potrzebuje swoich Indian, a Indianie potrzebują Meksyku! Spotkania Jana Pawła II z ludnością autochtoniczną Meksyku w latach 1999-2002</i>	107
ks. Jarosław Tomaszewski <i>Kontrowersje wokół beatyfikacji i kanonizacji Juana Diego Cuauhtlatóatzin</i>	133
o. Piotr Piasecki <i>Meksykańscy święci – dar Jana Pawła II dla Kościoła w Meksyku</i>	149
Fotografie	171

WPROWADZENIE

Ojciec święty Jan Paweł II odbył pięć pielgrzymek apostolskich do Meksyku. Pierwsza podróż apostolska miała miejsce raptem trzy miesiące po wyborze kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Była to pierwsza zagraniczna pielgrzymka nowo wybranego papieża (26-31.01.1979). Jak sam później przyznał, pielgrzymka ta uświadomiła mu potrzebę pielgrzymowania po świecie, aby spotykać się z wiernymi na wszystkich kontynentach, umacniać ich wiarę, głosić Ewangelię, naukę Kościoła, apelować o pokój i sprawiedliwość, proklamować prawa człowieka na podstawie katolickiej nauki społecznej. Druga pielgrzymka odbyła się jedenaście lat później (6-13.05.1990). Papież miał okazję przekonać się osobiście, jak wielkie zmiany społeczno-polityczne zaszły w Meksyku. Zainteresowanie Janem Pawłem II ze strony Meksykanów było tak silne a zafascynowanie papieża Meksykiem tak wielkie, że zorganizowano dwie kolejne pielgrzymki apostolskie (11-12.08.1993; 22-26.01.1999). Zwłaszcza podczas trzeciej wizyty w Meksyku, papież spotkał się z wiernymi w miejscach, do których wcześniej jeszcze nie dotarł. Piąta pielgrzymka (30.07-1.08.2002) miała charakter pożegnalny i była ostatnią pozaeuropejską wizytą apostolską papieża Polaka.

Jan Paweł wygłosił kilkaset homilii i przemówień, wielokrotnie spotykał się z wielotysięcznymi grupami wiernych, odwiedził wiele ważnych meksykańskich miast, ale też wiele miejsc w interiorze. Plany poszczególnych podróży apostolskich przewidywały nie tylko spotkania z politykami oraz ludźmi władzy, ale też najuboższymi, więźniami, robotnikami, ludnością autochtoniczną, mniejszościami narodowymi. Nie mogło również zabraknąć spotkań z meksykańskimi hierarchami, duchowieństwem, seminarzystami oraz osobami życia konsekrowanego. Jednym z tematów, który niejako zdominował pierwsze pielgrzymki do tego kraju, była kontrowersyjna teologia wyzwolenia, ale także kwestia ubóstwa, wykluczenia i niesprawiedliwości społecznej. Ważnym punktem odniesienia podczas wszystkich kolejnych wizyt były spotkania z ludnością pochodzenia autochtonicznego oraz beatyfikacje i kanonizacja.

Pięć długich papieskich pielgrzymek to bogata spuścizna w postaci kazań i homilii oraz dłuższych i krótszych, oficjalnych i nieoficjalnych przemówień. Dokumentacja papieskich pielgrzymek jest zatem bardzo obszerna. Do tego należałoby jeszcze doliczyć zarówno ogrom artykułów prasowych,

komentarzy i opinii, materiałów audiowizualnych, pozycji książkowych i albumowych, jak również innych symbolicznych pamiątek. Dotarcie do tak bogatego materiału stało się wielkim wyzwaniem dla uczestników wyjazdu badawczego do Meksyku, z ramienia Instytutu Papieża Jana Pawła II w roku 2008. Kwerenda w kilkunastu archiwach kościelnych oraz bibliotekach uniwersyteckich i państwowych przyczyniła się do zebrania okazałego materiału archiwalnego, który został opracowany i zarchiwizowany w Bibliotece Instytutu Papieża Jana Pawła II w Warszawie.

W styczniu 2019 r. odbyła się w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie Ogólnopolska Konferencja Misjologiczna zatytułowana „Pielgrzymki apostołskie Jana Pawła II do Meksyku. 40-lecie pierwszej pielgrzymki apostołskiej św. Jana Pawła II”. Prelegenci, reprezentujący różne ośrodki akademickie, przedstawili szereg bardzo interesujących referatów, dotyczących między innymi przemian polityczno-społecznych w Meksyku w ostatnich czterech dekadach oraz tematów poruszonych przez Jana Pawła II podczas homilii i przemówień. Nie mogło zabraknąć wątku poświęconego teologii wyzwolenia, tradycji guadalupeńskiej, meksykańskich świętych wyniesionych na ołtarze przez Jana Pawła II, czy omówienia spotkań papieża z ludnością autochtoniczną Meksyku. Konferencja, w której udział wzięło kilkudziesięciu słuchaczy, w tym wielu studentów, pracowników naukowych oraz dziennikarzy, stała się cenną okazją do wymiany wiedzy oraz doświadczeń i poglądów wszystkich uczestników tegoż wydarzenia.

Publikacja „Jan Paweł II w Meksyku” zawiera materiał zebrany podczas wyjazdu badawczego do Meksyku sprzed 11 lat. Jest także świadectwem wysiłku włożonego przez autorów artykułów w przeprowadzenie stosownej kwerendy dostępnego materiału z poszczególnych zakresów badawczych a dotyczących pielgrzymek papieskich do tego kraju. Na szczególną uwagę zasługuje aneks z przemówieniami papieskimi, który wyjątkowo został udostępniony na płycie CD. Taka forma prezentacji aneksu wynika z imponującej liczny homilii i przemówień papieskich, wygłoszonych podczas pięciu pielgrzymek apostołskich. Aneks zawiera wszystkie wygłoszone przez Jana Pawła II w Meksyku homilie i przemowy, dlatego jest cennym uzupełnieniem wszelkich dotychczasowych publikacji, które zawierały jedynie wybrane teksty papieskie. Aneks zdjęciowy, zamieszczony na końcu książki, jest skromną próbą zilustrowania rozlicznych pamiątek, jakie zachowały się do tej pory w Meksyku. Pamiątki te przypominają kolejnym pokoleniom Meksykanów o papieżu, którego uważali za Meksykanina i tak o nim mówili.

Ks. Tomasz Szyszka SVD

KS. DR HAB. ZDZISŁAW STRUZIŁ, PROF. UKSW
INSTYTUT PAPIEŻA JANA PAWŁA II, WARSZAWA
UNIwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

TEMATYKA NAUCZANIA JANA PAWŁA II PODCZAS PIELGRZYMEK DO MEKSYKU

WPROWADZENIE

Podróże Jana Pawła II do Ameryki Łacińskiej, w tym pięć podróży do Meksyku, miały charakter apostołski i ewangelizacyjny. Papież chciał być z tamtymi społeczeństwami z racji 500-lecia ewangelizacji tych terenów, ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństw poszkodowanych niesprawiedliwością społeczną. Każda z tych pięciu podróży miała swój osobny motyw i klimat, każda była wielkim spotkaniem z tamtejszym społeczeństwem, przepełnionym modlitwą i dziękczynieniem składanym Bogu.

1. PIERWSZA PIELGRZYMKĄ APOSTOLSKĄ JANA PAWŁA II DO MEKSYKU, 26-31.01.1979

Celem tej pielgrzymki była inauguracja obrad III Konferencji Ogólnej Episkopatów Ameryki Łacińskiej¹ na temat: „Ewangelizacja Ameryki Łacińskiej dzisiaj i w przyszłości” oraz inauguracja pontyfikatu Jana Pawła II na arenie międzynarodowej.

Katolicy w Meksyku stanowią dominującą grupę wyznaniową (90%). Przez wiele lat rozdział Kościoła od państwa ograniczał jego działalność prawie wyłącznie do sprawowania sakramentów i to głównie na prowincjach. Sytuacja zmieniła

¹ Wykaz konferencji Ameryki Łacińskiej: Konferencja Episkopatu Ameryki Łacińskiej w Rio de Janeiro (1955), Konferencja Episkopatu Ameryki Łacińskiej w Medellín (1968), Konferencja Episkopatu Ameryki Łacińskiej w Puebli (1979), Konferencja Episkopatu Ameryki Łacińskiej w Santo Domingo (1992), Nowa ewangelizacja. Postęp człowieka i kultura chrześcijańska, IV Konferencja Ogólna Episkopatu Ameryki Łacińskiej, Santo Domingo (1992), Rada Episkopatu Ameryki Łacińskiej.

się w 1992 r., kiedy doszło do nawiązania stosunków dyplomatycznych między Meksykiem a Stolicą Apostolską, co wpłynęło na umocnienie roli Kościoła w życiu państwa i społeczeństwa.

Ojciec święty odwiedził sanktuaria maryjne w Zapopán i Guadalupe, gdzie Matce Kościoła zawierzył przyszłość ewangelizacji w Ameryce Łacińskiej i swoje papieskie posługiwanie. W Puebla de los Angeles spotkał się z przedstawicielami Kościołów niekatolickich.

Inauguracja obrad III Konferencji Ogólnej Episkopatów Ameryki Łacińskiej dotyczyła tematu: „Ewangelizacja Ameryki Łacińskiej dzisiaj i w przyszłości”. Przemówienie Ojca świętego wytyczyło program dla całego Kościoła Ameryki Łacińskiej. Konferencja ta nawiązywała do zgromadzenia w Rio de Janeiro, na którym doszło do utworzenia CELAM, oraz do II Konferencji w Medellin.

1.1. Spotkanie podczas pierwszej Mszy św. w Katedrze Metropolitalnej w Meksyku. Spotkanie z korpusem dyplomatycznym, 26.01.1979

Papież Jan Paweł II, podczas pierwszej Mszy św. sprawowanej w Katedrze Metropolitalnej w Meksyku, spotkał się z Kościołem i ludem meksykańskim. Całą swoją podróż do Meksyku powierzył opiece Matki Bożej Dziewicy z Guadalupe, czczonej jako Panna Wierna. Maryja wykazała wierność w poszukiwaniu sensu i znaczenia jej wybrania przez Boga i przeznaczenia na Matkę Zbawiciela. Zaakceptowała rolę wyznaczoną przez Boga i konsekwentnie ją realizowała.

Ta konsekwencja maryjna jest dla mieszkańców całego kraju Meksyk przykładem wytrwałości w pokonywaniu wszelkich trudności życia i wiary. Meksykanie mają duże zaufanie do wiary i wyznania katolickiego, bezgranicznie wierzą w Ewangelię. Papież pragnął tę wiarę umocnić, aby stała się „rozumną i stałą”². O takiej wierze nauczał także Sobór Watykański II w Konstytucji *Lumen gentium*.

Społeczność meksykańska chciała rozbudowywać administrację kościelną o charakterze bardziej narodowym, ta postawa była skutkiem wydarzeń historycznych, w których nastąpił rozdział Kościoła hierarchicznego i zerwanie ze Stolicą Apostolską.

Papież Jan Paweł II oczekiwał jednak dalszej postawy lojalnej wobec Kościoła i rezygnacji z wielu nieistotnych aspektów, które z łatwością we wzajemnych stosunkach mogłyby być usunięte. Jan Paweł II zwracał szczególną uwagę na autentyczność wiary, na dawanie świadectwa przez życie moralne i relacje społeczne oparte na przesłaniach ewangelicznych, mówił: „Papież oczekuje od was także, że wasze życie będzie w sposób konsekwentny w pełni zgodne z waszą

² Jan Paweł II, Homilia wygłoszona podczas pierwszej Mszy św. sprawowanej przez Ojca świętego na ziemi meksykańskiej w katedrze metropolitalnej w Meksyku. *Mexico semper fidelis* (26.01.1979), w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, t. 2, cz. 1, wyd. Pallottinum, Poznań 1990, s. 64-67.

przynależnością do Kościoła. Ta zgodność oznacza uświadomienie sobie przez katolików własnej tożsamości i manifestowanie jej z całą delikatnością, ale bez wahań i obaw”³.

Wspólnie sprawowana Eucharystia była znakiem autentycznego spotkania Głowy Kościoła Katolickiego z „duszą i sumieniem” ludu meksykańskiego. Papież oczekiwał od zebranych wierności Chrystusowi, a do wstawiennictwa duchowego wezwał pośrednictwo Matki Bożej z Guadalupe.

Tego samego dnia, to jest 26.01.1979 r. papież przemawiał do korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Meksyku. Wyraził uznanie dla działań dyplomatycznych na rzecz pokoju, porozumienia między narodami oraz wzajemnej wymiany dobrami kultury. Takie działania dyplomatów, podejmowane w łączności ze Stolicą Apostolską, są wyrazem troski o wspólne dobro ludzkości, o przyszłość narodów i wszystkich ludzi. Papież podkreślił, że powszechne dążenie do pokoju „wymaga użycia wszelkich możliwych środków do wyeliminowania strachu i nieufności i do zastąpienia ich wzajemnym zaufaniem, przychylną uwagą i braterską współpracą”⁴.

Następca św. Piotra zwrócił uwagę na problem uchodźstwa, szczególnie z terenów Azji Wschodniej. Ludzie poszukujący nowych miejsc spotykają się z odmowami innych państw, na ich przyjęcie, i pomoc w nowej drodze życia. Taka solidarność międzynarodowa powinna także obejmować kraje Ameryki Łacińskiej.

1.2. Przemówienie do Polaków, 27.01.1979

27 stycznia 1979 r. Jan Paweł II spotkał się z Polonią w ogrodach Delegatury Apostolskiej w Meksyku. Papież odwołał się do katolicyzmu, czyli do powszechności Kościoła, którego on jest Głową. Ta katolicyzm zobowiązuje także wszystkich Polaków, aby potrafili działać i zachowywać się wobec innych narodów z całą otwartością i dobrocią. Stwierdzenie i historyczna rzeczywistość *Polonia semper fidelis* zobowiązuje, podobnie jak stwierdzenie *Mexico semper fidelis*, podkreśla podobieństwo obu narodów, co do wiary i łączności z Kościołem. Matka Boża w Guadalupe przypomina rolę i znaczenie Matki Bożej Jasnogórskiej w Częstochowie dla obydwu narodów.

Ta zbieżność kultów pomagała papieżowi w kontynuowaniu pielgrzymki po Meksyku, tak jak Pani Jasnogórska pomagała w pielgrzymce po Polsce.

³ Tamże, s. 66.

⁴ Jan Paweł II, *Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Meksyku* (26.01.1979), w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, dz. cyt., s. 68.

1.3. Homilia wygłoszona w Bazylice Matki Bożej w Guadalupe, 27.01.1979

Papież pozdrowił Matkę Bożą pozdrowieniem anielskim: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum* – najwspanialszym Boskim pozdrowieniem. Meksyk dość szybko wszedł w dzieło ewangelizacji⁵. Po stu latach w Ameryce Łacińskiej było już siedemdziesiąt diecezji z czterema milionami wiernych chrześcijan. Spełniały się słowa Zbawiciela rozsyłające Apostołów i ich następców na cały świat, aby głosić Dobrą Nowinę. Niemal w każdym kraju i regionie Ameryki Łacińskiej dokonała się bezpośrednia ingerencja Matki Bożej, narody otrzymały wsparcie wiary licznymi objawieniami.

Papież wspominał Konferencję Episkopatu Ameryki Łacińskiej, połączoną z Kongresem Eucharystycznym w Bogocie z roku 1969, na której był obecny papież Paweł VI. Obecna Konferencja ma za zadanie rozważenie nowych problemów Kościoła Łacińskiego, w nowym momencie historycznym. Po Soborze Watykańskim II⁶, odbyła się Konferencja w Medellin⁷, której celem było wprowadzenie do Ameryki Łacińskiej nowych ustaleń, wskazań i wytycznych oraz *znaków czasu* dla wiernych i struktur kościelnych. Głównymi tematami były: postęp ludzki, ewangelizacja, rozwój wiary, Kościół widzialny i jego struktury. Nowe postulaty miały doprowadzić do szczególnego zajęcia się ubogimi oraz do procesu wyzwolenia ludzi i narodów.

Po upływie 10 lat od tamtych wydarzeń, pojawiły się nowe wyzwania, idee, propozycje, nie zawsze przychylnie Kościołowi, „Dlatego Kościół szuka dróg, które pozwolą mu głębiej zrozumieć i lepiej wypełniać misję otrzymaną od Jezusa Chrystusa”⁸.

Na Konferencji podjęty został temat: „Ewangelizacja dzisiaj i w przyszłości Ameryki Łacińskiej”. Atmosfera tego spotkania miała nawiązywać do wiecznika, w którym Apostołowie po Wniebowstąpieniu Pana oczekiwali na przyjście Ducha Świętego. Papież polecił Konferencję wstawiennictwu Matki Najświętszej i ofiarował Jej cały Lud Boży, Kościół w Meksyku i na całym kontynencie. Młode pokolenie miało zastosować w życiu podstawowe wartości: sprawiedliwość i prawdę w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym i politycznym. Na zakończenie przemówienia papież odwołał się do Królowej Pokoju: „Królowo Pokoju! Zachowaj od wojen, nienawiści i wstrząsów kraje i narody całego kontynentu, które tak Ci ufają”⁹.

⁵ Stało się to po ponad 30 latach od roku 1492. W 1492 r. Krzysztof Kolumb po dwóch miesiącach żeglugi odkrył nowy kontynent.

⁶ Sobór Watykański II rozpoczął się 11 października 1962, trwał z przerwami do 8 grudnia 1965.

⁷ Zwołana z inicjatywy Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej i za aprobatą Pawła VI Konferencja w Medellin (Kolumbia) w 1968 r.

⁸ Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w Bazylice Matki Bożej w Guadalupe*, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, dz. cyt., s. 75.

⁹ Tamże.

1.4. Przemówienie do księży diecezjalnych i zakonnych w Bazylice Matki Bożej w Guadalupie, 27.01.1979

Papież potraktował to spotkanie jako wyraz miłości i troski z jego strony. Uznał pracę duchownych za niezbędną i niezastąpioną w wielkim dziele ewangelizacji. Dzieło to winno być prowadzone stale i na wielu odcinkach zadań duszpasterskich, ze szczególnym poświęceniem i świadomością współpracy w ramach Kościoła Chrystusowego. Aby wypełniać tak wielkie zadania, potrzebna jest nieustanna formacja duchowa, poprzez: modlitwę, częste praktykowanie sakramentu pojednania, codzienne rozmyślenia, pobożność do Najświętszej Maryi Panny w odmawianiu modlitwy różańcowej. Dzięki tym środkom można dojść do harmonii działania, w syntezie duchowości z posługiwaniem.

Posługiwanie kapłańskie jest niezbędne i nie może być zastąpione przez kapłaństwo powszechne. Tak naucza i stwierdza Konstytucja dogmatyczna o Kościele Soboru Watykańskiego II *Lumen gentium* (por. nr 10¹⁰). Kapłaństwo kleru diecezjalnego i zakonnego¹¹ powinno być podporządkowane działalności duszpasterskiej biskupów Kościołów lokalnych, a także ustaleniom Konferencji Episkopatów, biskupi, bowiem są jedynymi autentycznymi nauczycielami wiary.

Papież powiedział do zabranych kapłanów: „Jesteście sługami Ludu Bożego, sługami wiary, szafarzami i świadkami miłości Chrystusa do ludzi; miłości, która nie jest stronnicza, która nikogo nie wyklucza, chociaż kieruje się specjalnie ku najbiedniejszemu”¹². Kapłani nie są działaczami społecznymi, politycznymi, ani funkcjonariuszami władzy doczesnej, nie powinni gubić charyzmatu głoszenia Ewangelii. Przywództwo doczesne w życiu społecznym łatwo może przyczynić się do podziałów, a jak powszechnie wiadomo – kapłan jest powołany do głoszenia jedności i braterstwa.

¹⁰ „Kapłan urzędowy mianowicie, dzięki władzy świętej, jaką się cieszy, kształci lud kapłański i kieruje nim, sprawuje w zastępstwie Chrystusa (in persona Christi) Ofiarę eucharystyczną i składa ją Bogu w imieniu całego ludu, wierni zaś na mocy swego królewskiego kapłaństwa współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii, pełnią też to kapłaństwo przez przyjmowanie sakramentów, modlitwę i dziękczynienie, świadectwo życia świątobliwego, zaparcie się siebie i czynną miłość”. Sobór Watykański II, *Lumen gentium* (21.11.1964), w: tegoż, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2008, s. 45. (Odtąd skrót: KK).

¹¹ „Inni członkowie zakonów, mężczyźni czy kobiety, przynależni do rodziny diecezjalnej, świadczą wielką pomoc świętej hierarchii, a na skutek wzrostu potrzeb apostołatu, mogą i powinni z dniem każdym świadczyć jej coraz więcej”. Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* (28.10.1965), w: tegoż, *Konstytucje, dekrety...*, dz. cyt., nr 34. (Odtąd skrót: BD).

¹² Jan Paweł II, Przemówienie do księży diecezjalnych i zakonnych w Bazylice Matki Bożej w Guadalupie, 27.01.1979, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, dz. cyt., s. 75-77.

1.5. Przemówienie do siostr zakonnych Meksyku w Kolegium Miguel
Angel, 27.01.1979

Jan Paweł II przemawiał do wszystkich zakonnic w Meksyku (około 20 tys.), zaznaczył, że obejmują one działaniem wielki obszar: szkoły, kolegia, szpitale, kliniki, dobroczynność i opiekę, dzieła parafialne, katechezę i grupy apostołskie. Ideałem tego wielkiego dzieła jest naśladowanie Chrystusa i służba Kościołowi.

Są także uchybienia w wypełnianiu powołania do życia zakonnego, należą do nich: niezrozumienie istoty życia zakonnego, zaniedbanie modlitwy na rzecz działania, śluby zakonne interpretuje się z mentalnością świecką, zbyt łatwo porzuca się życie wspólne, problemy odnosi się tylko do rozstrzygnięć społeczno-politycznych i uznaje się postawy wyraźnie ideologiczne.

Papież przypomniał siostrzym zakonnym o zachowaniu ducha głębokiej wiary, ożywionego i podtrzymywanego modlitwą¹³. Odniesienie właściwe do Boga (wymiar wartościowy) jest zadaniem i sensem powołania oraz pozwala zachować tożsamość, świadcząc jednocześnie o królestwie Bożym.

Służąc ludziom, siostry zakonne służą Kościołowi i Chrystusowi, dlatego zasadą życia są kryteria ewangeliczne, a nie społeczno-socjalno-polityczne. Siostry winny pamiętać, że są oblubienicami mistycznymi ukrzyżowanego Chrystusa, dlatego cieszą się zaufaniem Kościoła, głoszą cywilizację miłości.

Na zakończenie Jan Paweł II udzielił apostołskiego błogosławieństwa wszystkim zakonnicom w Meksyku.

1.6. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w Wyższym Seminarium
Duchownym w Puebla¹⁴ de los Angeles, 28.01.1979

Tego dnia Jan Paweł II zwołał wszystkich biskupów Ameryki Łacińskiej na konferencję. Celem tej konferencji była misja Kościoła na tym kontynencie, m.in. budowanie harmonii, sprawiedliwości i pokoju.

Papież modlił się o moc Ducha Świętego dla biskupów odpowiedzialnych przed Bogiem za głoszenie Ewangelii wobec własnych narodów. Następnie, papież odwołał się do Konferencji w Medellín, która zajmowała się sprawami rodziny. Stwierdzono tam, że rodzina winna spełniać podstawowe zadania: wychowywać w wierze, kształtować człowieka i sprzyjać rozwojowi. Duszpasterstwo rodzin miało być priorytetem działania duszpasterskiego.

¹³ Sobór Watykański II, Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes divinitus* (7.12.1965), w: tegoż, *Konstytucje, dekrety...*, dz. cyt., 6.

¹⁴ Kazanie wygłoszone w dzielnicy „Los Minas”, inauguracyjne III Konferencji Ogólnej Episkopatu Latinoamerykańskiego w Puebla, wygłoszone w Seminarium Palafoxiano w Puebla de los Angeles, w Meksyku (28.01.1979).

Po 10 latach obecna Konferencja ponownie wraca do zagadnień rodziny, szczególnie ze zwróceniem uwagi na nowe zjawiska. Należą do nich: wprowadzenie – w niektórych krajach latynoamerykańskich – rozwodów cywilnych, wielka liczba dzieci wychowuje się w „związkach niekompletnych”, wielu młodych nie ma możliwości naturalnego rozwoju – normalnego życia (niska zdrowotność, ubóstwo, nędza, ciemnota i analfabetyzm, nieludzkie warunki życia, przestępczość, chroniczne niedożywienie).

Papież zwrócił się do rządów poszczególnych krajów, aby podjęły działania na rzecz dobra rodzin, a rozwój społeczny oparły na przyroście naturalnym, bowiem w niektórych państwach pojawiała się tendencja do ideologicznego ograniczania liczby obywateli.

Kościół latynoamerykański, a konkretnie biskupi, mają zadanie włączenia się w wielkie „dzieło nadziei” dla rodzin, poprzez pomoc w różnorodnych organizacjach społecznych, poprzez budowanie w każdej rodzinie „Kościoła domowego”. Rodzina wierząca ma nieść światło wiary dla rodzin niewierzących.

Na zakończenie Jan Paweł II zwrócił się do wszystkich rodzin, a szczególnie tych, które cierpią z powodów materialnych, i z powodów duchowych w braku zgody i miłości, zachęcił wszystkich do nadziei duchowej oraz zapewnił o pamięci i nieustannej modlitwie.

1.7. Przemówienie inauguracyjne III Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej, 28.01.1979

Papież zwrócił się w modlitwie o działanie Ducha Świętego w tak wielkim dziele, jakim jest Konferencja, przypomniał poprzednie konferencje: w Rio de Janeiro, (powstało CELAM) i II Konferencję w Medellín. Podstawą do rozważań miał być dokument roboczy i odniesienie do adhortacji apostołskiej Pawła VI *Evangelii nuntiandi*¹⁵, a tematem głównym konferencji „Ewangelizacja dzisiaj i w przyszłości Ameryki Łacińskiej”.

Następnie Jan Paweł II przekazał główne myśli i wskazania na obrady Konferencji.

Nauczyciele Prawdy

- Konferencja jest braterskim spotkaniem pasterzy Kościoła.
- Pasterze mają być nauczycielami prawdy.
- Troska o czystość nauki i jedność w prawdzie.

Prawda o Jezusie Chrystusie

- Pilne i gorliwe przekazanie prawdy o Jezusie Chrystusie, na bazie chrystologii.
- Wyznanie wiary w Jezusa Chrystusa wobec całego świata.

¹⁵ Por. Paweł VI, adh. apostołska o ewangelizacji w świecie współczesnym *Evangelii nuntiandi* (8.12.1975).

- Nauczanie o prawdziwym Bóstwie Chrystusa, który jest Synem Bożym i przynosi zbawienie.
- Wiara w Chrystusa, łączność z Kościołem, uzdalnia nas do służenia człowiekowi, naszym narodom, do ewangelizowania ich kultury, przemieniania serc, humanizowania systemów i struktur.
- Istnieje obowiązek ewangelizowania całej ludzkości.

Prawda o posłannictwie Kościoła

- Kościół został ustanowiony przez Chrystusa jako wspólnota życia, miłości i prawdy (por. KK 8).
- Kościół rodzi się z odpowiedzi wiary, jaką dajemy Chrystusowi. Kościół, daje nam bogactwo życia i łaski.
- Gwarancją poważnej i aktywnej działalności ewangelizacyjnej jest dobrze ugruntowana eklezjologia. Uznanie Magisterium Kościoła¹⁶.
- Do królestwa Bożego wchodzi się przez wiarę i przynależność do Kościoła. „Błędem jest twierdzić, że wyzwolenie polityczne, ekonomiczne i społeczne utożsamia się, ze zbawieniem w Chrystusie, że *regnum Dei* utożsamia się z *regnum hominis*”¹⁷.

Prawda o człowieku

- „Tajemnica człowieka wyjaśnia się naprawdę dopiero w tajemnicy Słowa Wcielonego” (Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 22. Odtąd: KDK).
- Ta prawda o człowieku stanowi fundament nauczania społecznego Kościoła i przesłankę prawdziwego wyzwolenia.

SYMBOLE I SPRAWY JEDNOŚCI

Jedność biskupów:

- Jedność biskupów pochodzi z misji zleconej przez Chrystusa.

Jedność z kapłanami, zakonnikami, wiernymi:

- Wzajemna jedność biskupów przedłuża się w ich jedności z kapłanami, zakonnikami i wiernymi.

Obrońcy i promotorzy godności:

Godność ludzka jest wartością ewangeliczną, której nie można lekceważyć bez wielkiej obrazy Stwórcy. Kościół występuje w obronie godności człowieka, nie potrzebuje systemów ideologicznych, żeby kochać i bronić człowieka. Kościół broni braterstwa, sprawiedliwości, pokoju. Występuje przeciw: wszelkim formom dominacji, zniewolenia, przemocy, dyskryminacji, gwałtu, zamachów

¹⁶ Magisterium Kościoła (łac. *Magisterium Ecclesiae*) – w Kościele katolickim władza autorytatywnego nauczania prawd wiary.

¹⁷ Papież Jan Paweł I wygłosił 11 homilii i przemówień, odbył cztery audiencje generalne oraz odprawił pięć nabożeństw na Anioł Pański.

na wolność religijną, agresji przeciw człowiekowi, i wszelkich zamachów na jego życie. Kościół jest obrońcą praw ludzkich. Kościół głosi prawdę, że wszelka własność prywatna jest obciążona hipoteką społeczną. Sobór Watykański II naucza: „Aby wieść życie godne człowieka, nie wystarczy więcej mieć, lecz trzeba dążyć do tego, żeby więcej być” (KDK, 35).

Kościół głosi idee wyzwolenia w sensie integralnym, głębokim, w takim sensie, w jakim głosił je i realizował Jezus¹⁸. Świeccy w Kościele są wezwani do wniesienia wkładu w życie polityczne i ekonomiczne oraz do skutecznego działania na rzecz obrony i promocji praw ludzkich (por. KDK, 43).

Niektóre pierwszoplanowe zadania:

Podjąć wszelkie starania o zorganizowanie duszpasterstwa rodzin. Każda wspólnota religijno-kościelna powinna dbać o powołania, które są nieodłącznym znakiem jej żywotności i dojrzałości. Młodzież jest nadzieją wszystkich, także Kościoła.

1.8. Przemówienie wygłoszone podczas spotkania z Indianami w Cuilapan, 29.01.1979

Papież zwrócił się do mieszkańców Oaxaca, Chiapas, Culiacán i innych regionów, do potomków Miasaków i Zapoteków, wyraził solidarność „ze sprawą ludu unizonego, ludzi ubogich”¹⁹. Jan Paweł II stwierdził, że konieczne są reformy na korzyść uciskanych, wyzyskiwanych i pozbawianych podstawowych wartości, ziemi i miejsc pracy. Niezbędne jest także przywrócenie godności pracy rolniczej. „Świat wiejski – zdaniem papieża – posiada godne pozazdrosczenia bogactwa ludzkie i religijne: uregulowaną miłość rodziny, głęboki humanizm, miłość pokoju i zgodność obywatelską, poczucie religijne, ufność i otwartość na Boga”²⁰.

Następnie papież zwrócił się do społeczności ludzi zamożnych i wezwał ich do solidarności i podzielenia się dobrami z ludźmi ubogimi.

1.9. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w Katedrze. Przyjęcie do posługi lektoratu i akolituatu potomków starych szczepów meksykańskich, 29.01.1979

Papież wypowiedział się o zadaniach świeckich w Kościele: „Świeccy, bowiem, którzy na mocy powołania Bożego uczestniczą w całej rzeczywistości świata, zaszczepiając w nią swą wiarę, praktykowaną w życiu prywatnym i publicznym (por. Jk 2,17), są najbardziej bezpośrednimi sprawcami obrony ludzi i rzeczy.

¹⁸ Por. Paweł VI, adh. *Evangelii nuntiandi*, 31.

¹⁹ Paweł VI, *Przemówienie do mieszkańców wsi* (23.08.1968), AAS 60 (1968) 621.

²⁰ Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, dz. cyt., s. 98-99.

Jako wierzący, działają poprzez aktywną swoją obecność, na rzecz stopniowego poświęcenia świata Bogu²¹.

1.10. Przemówienie do przedstawicieli krajowych organizacji katolickich
Meksyku, 29.01.1979

Jan Paweł II dobitnie przypomniał, że: „Wychodząc od nauczania soborowego *Lumen gentium*, społeczność Kościoła pogłębia podstawy nauczania o laikacie (por. DA 2; KK, 10 i 32). Świeccy, jako wierni chrześcijanie «wcieleni przez Chrystusa, ustanowieni, jako Lud Boży i stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego urzędu Chrystusowego» są powołani do apostołstwa, szczególnie w różnych rodzajach działalności i zawodach, jakie wykonują w «zwyczajnych warunkach życia rodzinnego i społecznego» (...)» (KK, 31).

W duchu dokumentów oficjalnych Kościoła, laikat otrzymał „awans” i uznanie za wielki wkład w budowanie i przekształcanie na rzecz dobra rzeczywistości ludzkiej. Natomiast biskupi krajów latynoamerykańskich muszą ze szczególną uwagą prowadzić laikat w kierunku rozwiązywania podstawowych problemów godności człowieka i jego egzystencji. Każdy świecki winien być zaangażowany w działanie na rzecz obrony, awansu, uświęcenia i apostołskiego postępu rodzin.

Papież wskazał na wielkie możliwości działań laikatu we *Wspólnotach podstawowych*²², są one ważnym czynnikiem formacyjnym i mogą szeroko oddziaływać wewnątrz swoich środowisk. Wspólnoty te winny kierować się wskazaniem zawartymi w *Evangelii nuntiandi* 58, gdzie podane są zasady postępowania:

- „Karmić się będą Słowem Bożym i nie pozwolą się usidlić wpływom skrajnych frakcji politycznych, ani modnym ideologiom.
- Opierają się ciąglej pokusie systematycznej kontestacji i duchowi super-krytycyzmu pod pokrywką szczerości, prawdy, woli, przychodzenia z pomocą.
- Mocno wkorzeniają się w Kościół miejscowy, a zarazem trzymają się Kościoła powszechnego.
- Zachowują szczerą łączność z Pasterzami, których Pan dał swemu Kościołowi, oraz z Urzędem Nauczycielskim, jaki powierzył im Duch Chrystusa.
- Nie uważają nigdy, że one tylko są adresatami Ewangelii albo, że im tylko przynależy zadanie jej głoszenia, a tym mniej, że tylko im Ewangelia została powierzona.

²¹ Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, dz. cyt., s. 100.

²² *Podstawowe wspólnoty kościelne* pojawiły się po raz pierwszy w roku 1968 jako nowa forma życia religijnego, działając w parafiach Kościoła – zgodnie z programem, zarysowanym przez ojców teologii wyzwolenia. Podstawowe wspólnoty zostały oficjalnie uznane dopiero w 1978 r. na fali posoborowych „reform” i rosnącej popularności ruchów społecznych.

- Codziennie wzrastają w poczuciu obowiązków, w gorliwości religijnej, w troskliwości i aktywności misyjnej wobec innych.
- Wykazują poczucie wspólnoty ze wszystkimi ludźmi, a nie sprzyjają nigdy specjalnym partiom²³.

Wszystkie stowarzyszenia katolickie powinny być czynnikiem formacji chrześcijańskiej powołanych do świętości, chrześcijan mocnych w wierze, pewnych doktryny głoszonej przez autentyczne Magisterium Kościoła.

1.11. Przemówienie do uczniów i studentów, 30.01.1979

„Kościół w ramach swojej specyficznej misji winien podejmować i rozwijać pracę w zakresie wychowania chrześcijańskiego, do którego mają prawo wszyscy ochrzczeni²⁴.”

Papież zwrócił się do młodzieży, aby służyła pomocą w dziedzinie oświaty, w walce z analfabetyzmem.

1.12. Przemówienie podczas wizyty w ubogiej dzielnicy Santa Cecylia w Guadalajara, 30.01.1979

Jan Paweł mówił, że jesteśmy: odkupieni przez Boga, który stał się jednym z nas, nie jesteśmy już ubogimi, niewolnikami, ale synami, którzy mogą nazywać Boga Ojcem (por. Ga 4,4-6). Papież wezwał tych, którzy posiadają środki i czują się chrześcijanami, do odmiany umysłów i serc, w sprawach ubogich.

1.13. Przemówienie na stadionie Jalisco w Guadalajara do około 100 tys. robotników, 30.01.1979

Ojciec święty wyraził szacunek dla robotników i ich rodzin. Wspominał, że są oni odpowiedzialni za naukę, pracę i właściwy odpoczynek. Docenił również pracę kobiet, która staje się coraz bardziej doceniana. Praca jako taka nie jest przekleństwem, lecz błogosławieństwem. Praca winna być środkiem do tego, by całe stworzenie było podporządkowane godności człowieka, dziecka Bożego.

Sobór Watykański II nazwał rodzinę „małym Kościołem”; w rodzinie chrześcijańskiej rozpoczyna się ewangelizacyjna działalność Kościoła. Rodziny są pierwszymi szkołami wychowania w wierze.

²³ Por. Paweł VI, adh. *Evangelii nuntiandi*, 58.

²⁴ Dokument Konferencji w Medellin, *Wychowanie*, 9. Za aprobatą Pawła VI Konferencja w Medellin (Kolumbia) w 1968 r. podjęła problematykę posługi Kościoła wobec ubogich.

1.14. Homilia podczas Mszy św. w sanktuarium Matki Bożej w Zapopán,
30.01.1979

Sanktuarium pochodzi z czasów kolonialnych. Wielką pracą ewangelizacyjną wykonali oo. Franciszkanie, umacniając wiarę w Matkę Bożą Niepokalanie Poczętą. Ten kult jest wiodący wśród Latynosów. Przez tę pobożność Maryja dokonuje wielkiego dzieła nawrócenia, pokuty i pojednania z Bogiem.

Sanktuarium powinno przyjmować wszystkich, nawet tych, którzy przychodzą okazjonalnie i mają niepełną wizję wiary. Religijność ludowa jest zawsze na drodze doskonalenia (zob. adh. *Marialis cultus*²⁵).

1.15. Przemówienie do seminarzystów w seminarium w Guadalajara,
30.01.1979

Seminaria meksykańskie mają długą tradycję, sięgają czasów Soboru Trydenckiego i założenia Kolegium San Pedro w Guadalajara w 1570 r. Od 100 lat istnieje Kolegium Meksykańskie w Rzymie.

Papież wskazał na potrzebę nieustannego budzenia nowych powołań, drogą do tego jest słuchanie głosu Pana w modlitwie i liturgii. Bóg nieustannie objawia się w historii stworzenia i w historii zbawienia. Sama świadomość wielkości powołania kapłańskiego jest zawarta w pełnym objawieniu się samego Syna Bożego Jezusa Chrystusa. Dobra nowina powołania do służby ludowi Bożemu jest wezwaniem do zmiany i udoskonalenia własnego życia, do życia przemienionego w Chrystusie, którego trzeba głosić.

1.16. Przemówienie do studentów i pracowników uniwersytetów
katolickich z całego Meksyku w Guadalajara, 31.01.1979

Papież wyznaczył podstawowe zakresy działań uniwersytetów:

- Uniwersytet katolicki winien wносить specyficzny wkład w życie Kościoła i społeczeństwa przez wysoki poziom badań naukowych, głęboką analizę problemów, trafne rozumienie historii.

- Uniwersytet katolicki winien nie tylko kształcić, ale także kształtować ludzi wybitnych w dziedzinie wiedzy, gotowych do pełnienia ważnych funkcji w społeczeństwie i do świadczenia przed światem o swojej wierze.

- Uniwersytet katolicki winien być żywym i aktywnym środowiskiem chrześcijańskim. Winien dawać świadectwa poważnego i szczerego zaangażowania w badania naukowe i widocznego autentyzmu życia chrześcijańskiego. Niezbędne jest także wprowadzanie i rozwijanie duszpasterstwa akademickiego.

²⁵ Paweł VI, adh. *Marialis cultus* (2.02.1974), 37.

1.17. Przemówienie do robotników w Monterrey, 1.02.1979

Zdaniem papieża praca nie powinna być obciążona frustracją, alienacją oraz ciężarem trudnym do realizowania, powinna podkreślać godność i wolność człowieka, w celu uszlachetniania i zdobywania środków do życia.

Praca ma charakter społeczny, służy wszystkim, dlatego wszystkie dobra naturalne winny być solidarnie dzielone i udostępniane. Praca ma służyć do rozwoju duchowego człowieka, aby nie stała się czystym materializmem, dążącym do niesprawiedliwego zysku. Nauka społeczna Kościoła podpowiada społeczeństwu sens i znaczenie pracy, wzywa do solidarności w podziale owoców pracy ludzkiej.

PODSUMOWANIE

Podczas I pielgrzymki apostolskiej Jan Paweł II ukazywał społeczeństwu meksykańskiemu wielkie uznanie, spotkał się ze wszystkimi grupami narodowymi i każdej z nich przekazał odpowiednie przesłanie. Do Kościoła meksykańskiego skierował podziękowanie za dotychczasową pracę ewangelizacyjną i duszpasterską, docenił szczególnie pracę sióstr zakonnych. Duchowieństwo zakonne wezwał do działania zgodnego z charyzmatami oraz skierował do nieustannej współpracy z biskupami miejsca, na znak jedności Kościoła lokalnego.

Młodzi ludzie zostali zachęcani do intensywnego wysiłku intelektualnego w każdej dziedzinie wiedzy, z wielką nadzieją na rozwój wszystkich obszarów życia społecznego. Katolickie ośrodki kształcenia, szkoły i uniwersytet, na podstawie dotychczasowych osiągnięć, dalej powołane są do kształtowania chrześcijańskiego społeczeństwa, na wszystkich poziomach kształcenia i kulturalnego oddziaływania.

Ojciec święty potrafił docenić pracę i zasługi dyplomatów, ich wysiłek na rzecz pokoju międzynarodowego, który jest nieodzowny i wymaga wielkich zdolności i umiejętności.

Ludzie pracy: zarówno robotnicy, jak i urzędnicy mają przed sobą wielkie zadania społeczne – organizowanie miejsc pracy dla wszystkich i właściwy podział owoców pracy, aby likwidować ubóstwo.

Szczególną troskę papież okazał wobec rolników. Uznał ich pracę za konieczną i nieodzowną, aczkolwiek bardzo ciężką. W strukturach rolnictwa meksykańskiego jest wiele niesprawiedliwości, w podziale ziemi, w handlu produktami rolniczymi, w możliwościach wychodzenia z biedy i zacoferania.

Bardzo emocjonalne było wezwanie skierowane do społeczeństwa bogatego, aby ludzie bogaci zmienili filozofię życia, z materialnego tylko posiadania na rozwój duchowy; aby więcej „być”, niż „posiadać”.

Ojciec święty zwrócił się dyplomatycznie do rządzących, przypomniał, że ich władza pochodzi z wyboru społeczeństwa, któremu powinni służyć, likwidując wszelkie przejawy korupcji, niesprawiedliwości. Rządy odnoszą się do obywateli,

posiadających pełnię praw: wolności, sprawiedliwości, prawa do posiadania, rozwoju i postępu. Dobra i zasoby, którymi zarządzają zarówno materialne, naturalne, jak i kulturalne, są własnością narodu, należą do obecnych i przyszłych pokoleń.

Jan Paweł II powoływał się na nauczanie Soboru Watykańskiego II, na dokumenty papieskie Jana Pawła I, Pawła VI – szczególnie do adhortacji *Evangelii nuntiandi*. Wskazał także na autorytet i nauczanie Społecznej Nauki Kościoła.

2. DRUGA PIELGRZYMKA APOSTOLSKA JANA PAWŁA II DO MEKSYKU, 6-13.05.1990

2.1. Dzień 6.05.1990

W pierwszym dniu papież sprawował Mszę św. w sanktuarium Matki Bożej z Guadalupe, dokonał beatyfikacji pięciu sług Bożych związanych z ewangelizacją Meksyku. We Mszy św. uczestniczyli wszyscy biskupi Meksyku, około 1000 kapłanów i ponad 150 tys. wiernych.

Ojciec święty przybył do Matki Bożej z Guadalupe, aby prosić ją o pomoc w realizacji pielgrzymki oraz o duchowe i społeczne owoce dla społeczności meksykańskiej. Dokonał beatyfikacji: Juana Diego, który był oddanym sługą Pani z Tepeyac; trojga dzieci z Tisxcala: Cristóbal, Antonia i Juana; kapłana i założyciela zakonu José María de Yermo y Parres.

Wszyscy ci beatyfikowani zostali zapisani w historii Kościoła powszechnego i meksykańskiego, jako wierni wyznawcy i głosiciele Ewangelii. Tak rodził się Kościół Chrystusowy, od czasów apostołskich, pokonując wszelkie bariery, języka, kultury, miejscowych wierzeń, ideologii, a także prześladowań. Papież mówił: „Z krzyżem w dłoni głosili oni Chrystusa Odkupiciela i Pana; wzywali do nawrócenia, a wielkie rzesze przyjmowały odnawiającą wodę chrztu i wylania Ducha Świętego”²⁶.

Juan Diego, Indianin (Cuauhtlatóhuac – Mówiący Orzeł) umiłowany przez Maryję, doznał wielkiej łaski bezpośredniego spotkania. Jego wiara i zaufanie Ewangelii, poprzez kult Matki Bożej, są przykładem dla całego tzw. laikatu w Meksyku. Laikat to świeccy²⁷, ale także wybierani i przeznaczeni do wiary i głoszenia prawdy o Bogu.

Przykładem nowo błogosławionych winni iść wszyscy drogą Dobrego Pasterza Chrystusa, głosząc prawdę Bożą i prowadząc ludzi do zbawienia.

²⁶ Jan Paweł II, Homilia podczas Mszy św. beatyfikacyjnej, *Pięciu Błogosławionych na zawsze wpisanych w dzieje ewangelizacji Meksyku*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. XII: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Ameryka Północna i Południowa*, wyd. „M”, Kraków 2009, s. 304.

²⁷ Zob. Jan Paweł II, adh. o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie *Christifideles laici* (30.12.1988), 47.

2.2. Dzień 7.05.1990

W tym dniu odbyło się spotkanie z prezydentem republiki Meksyku. Papież odprawił Mszę św. na peryferiach Meksyku w dzielnicy Chalco, na placu Xico del Valle de Chalco, poświęcił także kamień węgielny pod budowę nowego kościoła. Chalco to wielka dzielnica nędzy. Tematem homilii było: „Ja jestem Dobrym Pasterzem”. Papież wezwał do walki i zmiany struktur gospodarczych, aby zmniejszać cierpienia ubogiej ludności. Konkretnych wskazań należy szukać w Społecznej Nauce Kościoła. Kościół zawsze występuje w obronie każdego człowieka, a szczególnie biednego i potrzebującego pomocy, podobnie jak Dobry Pasterz, Jezus Chrystus gromadzi ludzi i głosi im prawdę.

Nauczanie społeczne Kościoła sięga wielkich dokumentów: Leona XII *Rerum novarum*²⁸, Jana Pawła II *Laborem exercens*²⁹. Encykliki te świadczą, o tym, że Kościół zawsze opowiadał się na rzecz ubogich, ma do tego prawo i obowiązek płynący z przykładu Jezusa Chrystusa.

2.2.1. Homilia podczas liturgii słowa w Veracruz

Veracruz to miasto założone nad Zatoką Meksykańską w roku 1519 przez Hermana Cotesa. Od tego miejsca Corets rozpoczął podbijanie Meksyku. W tym czasie także działali misjonarze, głównie franciszkanie (o. Pedro de Gante), a później jezuici.

Papież stwierdził, że jego przybycie miało na celu, „aby radośnie święcić naszą wiarę, i prosić Pana o to, by nadal budził w Meksyku nowych głosicieli Ewangelii”³⁰. Jan Paweł II zapowiedział, że za dwa lata w 1992 r., biskupi Ameryki Łacińskiej zbiorą się, aby święcić 500-lecie ewangelizacji. Nowa i ciągła ewangelizacja ma powodować większą jedność, solidarność i wierność. W procesie ewangelizacji Meksyku szczególną gorliwością i poświęceniem dla tubylców, dla kolonistów i nowej mieszanki metyskiej, cechowali się: o. Juan de Zumarraga, ks. Vasco Quiroga, o. Bartłomiej de las Casas.

Na przestrzeni pięciuset lat Kościół meksykański spowodował wielkie zmiany cywilizacyjne wśród ludności różnego pochodzenia, dokonało się zjednoczenie narodowe pod przewodnictwem wartości chrześcijańskich.

W obecnych czasach najważniejszym zadaniem i kontynuacją wielkiego dzieła ewangelizacyjnego jest dawanie świadectwa, w życiu społecznym, w kulturze, w wychowaniu i w polityce. Nie należy jednak utożsamiać królestwa Bożego z osiągnięciami doczesnymi, ponieważ są one osiągnięciami tylko materialnymi.

²⁸ Leon XII, enc. *Rerum novarum* (15.05.1891).

²⁹ Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens* (14.09.1981).

³⁰ Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. XII, dz. cyt., s. 313.

JAN PAWEŁ II W MEKSYKU

W przepowiadaniu królestwa Bożego powinna dominować solidna katecheza, prowadzona na wszystkich poziomach, zwłaszcza w rodzinie i wśród młodzieży.

2.3. Dzień 8.05.1990

W Meksyku odbyło się spotkanie z przedstawicielami diecezji Cumavaca, spotkanie z klerykami diecezjalnymi w sanktuarium San Juan de los Lagos. Została odprawiona Msza św. dla młodzieży, odbyła się koronacja figury Matki Bożej Juanita. Miało miejsce także spotkanie z korpusem dyplomatycznym w delegaturze apostolskiej.

2.3.1. Spotkanie na lotnisku z wiernymi diecezji Aguascalientes

Papież stwierdził, że Kościół szanuje kulturę meksykańską, tak jak inne kultury Ameryki Łacińskiej, ponieważ zawierają się w niej wartości ogólnoludzkie i chrześcijańskie. Kościół ze swej strony ofiaruje swoją pomoc i asystencję na korzyść człowieka, Kościół jest nieustannie włączony w takie rozumienie kultury chrześcijańskiej.

Jan Paweł II zachęcił wszystkich do autentycznego wyznawania Chrystusa, który łączy ludzi i pozwala tworzyć pokojowe struktury społeczeństw. Zachowanie i propagowanie Słowa Bożego jest gwarantem autentycznej wiary. Niemniej ważna jest edukacja i jej poziom, ona także wpływa na zachowanie pokoju. W edukacji, oprócz różnych systemów pedagogicznych, najważniejsze jest okazywanie miłości i troski wobec dzieci i młodzieży.

Następca św. Piotra stwierdził, że Kościół wyraża nadzieje na dalszy rozwój kultury meksykańskiej, tak jak rozwój całej Ameryki Łacińskiej, dlatego powinno się zrezygnować z mylnego przeświadczenia o hamującym działaniu kultury chrześcijańskiej. W nauczaniu ewangelicznym Kościoła są zawarte wszystkie humanistyczne wartości.

2.3.2. Msza św. dla młodzieży w San Juan de los Lagos

Podczas homilii papież mówił do prawie 500 tys. osób, w większości młodych. We współczesnych czasach nastąpiło wielkie załamanie się ducha miłości i postępu, a nastąpiła epoka zwątpienia i duchowego załamania młodego pokolenia. Młodzież szuka sztucznych „rajów” w ucieczce w zapomnienie, dyskoteki, narkomanię, obojętność i pesymizm. Jedynym ratunkiem na odwrócenie się od takich destruktywnych tendencji jest powrót do nowej ewangelizacji, z nadzieją na budowanie nowego społeczeństwa sprawiedliwego i wolnego. Młodzież została zaproszona na Światowe Dni Młodzieży na Jasną Górę w Polsce, na zakończenie Ojciec święty dokonał koronacji figury Matki Bożej „Juanity”.

2.3.3. Spotkanie z korpusem dyplomatycznym w Delegaturze Apostolskiej

W tym dniu nastąpiło nawiązanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy Meksykiem i Stolicą Apostolską. Papież mówił o wielkich problemach migracyjnych na terenie Ameryki Łacińskiej oraz o konieczności współpracy pomiędzy wszystkimi narodami latynoamerykańskimi.

2.4. Dzień 9.05.1990

Papież spotkał się z 3 delegacjami Polonii meksykańskiej, było także spotkanie z przedstawicielami różnych wyznań, w tym ze wspólnotą żydowską. Została potwierdzona zasada, że Kościół Katolicki postępuje zgodnie z nauczaniem Soboru Watykańskiego II w kwestii ekumenizmu. Kościołowi bliskie jest pragnienie nieustannego rozwijania ekumenizmu.

W Durango odbyło się spotkanie z 1200 więźniami. Bolesne rozstanie więźniów z rodzinami i życiem społecznym nie powinno doprowadzić do całkowitej izolacji. Dla więźniów najgorsze może być całkowite duchowe załamanie i utrata nadziei. Ważne jest także zachowanie wszystkich praw obywatelskich. Więźniowie nadal są częścią państwa meksykańskiego i społeczności chrześcijańskiej. Kościół, w osobie 4000 laików i 100 duchownych niesie pomoc dla wszystkich uwięzionych, podtrzymując ich na duchu i dając nadzieję. Nieustannie trzeba pracować, aby kraj postępował na rzecz większej sprawiedliwości i solidarności ze wszystkimi grupami społecznymi.

2.4.1. Spotkanie z wiernymi w katedrze poświęconej Matce Bożej Niepokalanej Patronce Archidiecezji

Następca św. Piotra wskazał, że trzeba nieustannie zabiegać o pokój Chrystusowy, trzeba rozpoznawać korzenie konfliktów, zdominować siły sprawiedliwości, aby dotarły do wszystkich rodzin, w celu obrony ich godności. Każdy człowiek jest wezwany do świętości, może iść drogą Ewangelii wskazywanej przez Kościół katolicki. Kościół meksykański, a w nim wierzący świeccy, wykazali w przeszłości wielką odporność na zagrożenia moralne i społeczne, pozostali ostatecznie w godności dzieci Bożych.

Papież wspominał ustalenia i pracę Synodu Biskupów w roku 1987. Obecnie nikt ze świeckich nie może wyłączyć się z pracy na rzecz sprawiedliwości społecznej, ekonomicznej i kulturalnej. Należy odrzucić sekularyzm, indyferentyzm religijny i przejść do „nowej ewangelizacji”.

Odnosząc sprawę pokoju społecznego, należy zwrócić się do Chrystusa, który jest samym Pokojem i może go udzielać innym. Taki pokój należy przekazywać każdemu, dorosłemu i dziecku.

2.4.2. Homilia podczas Mszy św. na placu Soriana w Durango

W katedrze nastąpiło spotkanie z duchowieństwem zakonnym. Na placu Soriana Ojciec święty udzielił święceń kapłańskich 100 diakonom. Papież wspominał wielu zasłużonych kapłanów, których teraz muszą zastąpić nowe szeregi kapłańskie. Powołanie kapłańskie jest największym darem i powołaniem dla Kościoła, dla wiernych i dla całej społeczności. Powołanie kapłańskie pochodzi od miłości Boga, prowadzi do człowieka, służy, aby „kochać i zbawiać świat”. Kapłaństwo jest odwzorowaniem Dobrego Pasterza, którym jest Chrystus, realizuje się w nieustannym trwaniu i przynoszeniu duchowych, Bożych owoców. Jednym z nich jest budowanie wspólnoty kościelnej, na podstawie miłości jednym ku drugim. Szczególnym wyrazem tej wspólnoty jest działanie z biskupem miejsca. Papież zachęcił kapłanów, aby korzystali z jego przemówień – listów kierowanych do duchownych w Wielki Czwartek.

2.4.3. Spotkanie z przemysłowcami

W sali teatru Ricardo Castro papież przemawiał do przemysłowców. Nawoływał: „Starajcie się naprzód o królestwo Boga i jego sprawiedliwość”.

Spotkania papieskie z przemysłowcami są okazją, aby przekazywać i uwypuklać Społeczną Naukę Kościoła w relacjach społecznych. Rola przemysłowca na kontynencie latynoamerykańskim, w obecnych czasach, jest niezastąpiona i powinna nosić w sobie podstawowe wartości sprawiedliwości i miłości wobec pracowników. Nie należy hołdować dominującemu liberalizmowi o charakterze kapitalistycznym. Kościół pragnie pobudzać refleksję nad zjawiskami ekonomicznymi świata i poszczególnych regionów. Nie zaleca żadnych systemów, tylko je analizuje i ocenia po skutkach – warunkach pracy i życia rodzin ludzkich. Meksyk, który ma wszystkie naturalne bogactwa, jest jeszcze daleki od sprawiedliwego ich wykorzystania.

2.5. Dzień 10.05.1990

Ojciec święty przybył do Chihuahua w Dzień Matki. Mówił o problemach rodzin meksykańskich. Zostały wspomniane podstawowe zagrożenia, takie jak: przemoc, przerywanie ciąży (aborto), eutanazja, marginalizacja słabych, opuszczenie starszych, odsuwanie od pracy i bieda.

Każda rodzina ludzka jest uświęcona przez Świętą Rodzinę, Jezusa, Maryi i Józefa. Jest ona podstawową wspólnotą życia i miłości. Ta wspólnota jest niezbędna, aby człowiek spotkał się z codzienną miłością i wychowaniem według

wartości (*la virtud de la castidad*). Miłość małżonków tworzących rodzinę jest zawsze święta i godna.

W środowisku rodzin meksykańskich, szczególną rolę odgrywają kobiety, poświęcające się dla dobra dzieci. Wymagania stawiane rodzinie chrześcijańskiej nie są łatwe, nieustannie niezbędna jest wierność i wytrwałość, a szczególnie ważne jest otwarcie na dar życia. Papież wspominał o randze: Karty Praw Dziecka, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i o nauczaniu zawartym w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio*.

2.6. Dzień 11.05.1990

Liturgia słowa na równinie Patria Nueva z udziałem 400 tys. wiernych w Tuxtla Gutierrez. Byli to w większości przedstawiciele Indian i uchodźców.

W Yillahermosa nastąpiło poświęcenie katedry, a także spotkanie z chorymi na terenie ośrodków sportowych.

2.7. Dzień 12.05.1990

W Zacatecas (okolice) celebrowana była Msza św. przy starej kaplicy św. Jana. W spotkaniu uczestniczyło blisko 800 tys. wiernych. W tym samym dniu w Meksyku odbyło się spotkanie z biskupami w siedzibie Konferencji Episkopatu Meksyku oraz spotkanie z intelektualistami w bibliotece, w czytelni Biblioteca Mexica.

2.8. Dzień 13.05.1990

Meksyk. Pożegnanie na lotnisku i odlot na wyspę Curacao w archipelagu Antyli Holenderskich.

3. TRZECIA PIELGRZYMKA APOSTOLSKA JANA PAWŁA II DO MEKSYKU, 11-12.08.1993

Papież został przyjęty w Izamal na Jukatanie w Meksyku przez prezydenta republiki Meksyk, Salinasa de Gorttari i arcybiskupa Girolamo Prigione. Powitanie nawiązywało do wcześniejszych wizyt apostolskich oraz do kontynuacji doświadczeń związanych z przeżywaniem 500-lecia Ewangelizacji Nowego Świata (Ameryki Łacińskiej, 1492-1992). Papież przybył, aby pozdrowić wszystkich wiernych, na czele z duchownymi i utwierdzić społeczność chrześcijańską w wyznawanej wierze.

3.1. Przemówienie do przedstawicieli rdzennej
ludności kontynentu amerykańskiego, 11.08.1979

Tematem przewodnim spotkania było: „Przybywam w imię Jezusa Chrystusa”. Zostały wymienione i powitane plemiona i ludy Ameryki, od Alaski po Ziemię Ognistą (Tupi, Gwarani, Ajmarowie, Majowie, Keczua, Czibczowie, Nahua, Mikstekowie, Araukanowie, Jamana, Gwajkuru, Inuit, Apacze).

Kościół Chrystusowy od początku był zdecydowanym obrońcą Indian, obrońcą ich kultury, mentalności i godności przysługującej każdemu człowiekowi, noszącemu wartości prawdy, dobra i piękna. Wszystkie ludy chrześcijańskie dzięki przyjętej wierze stały się wielką rodziną Kościoła katolickiego i odgrywają ważną rolę w całym bogactwie duchowym Kościoła.

Papież upomniał się o ziemie, które w procesach społeczno-gospodarczych zostały bezpodstawnie zabrane Indianom, prawowitym właścicielom tych ziem. Obecna sytuacja wymaga powrotu do zasad sprawiedliwości i powzięcia działań naprawczych przez odpowiednie instytucje państwowe. W takich działaniach niezbędna będzie solidarność i braterstwo bez granic dla wszystkich ludów i szczepów indiańskich. Wobec nowych ideologii i teorii ekonomicznych, Kościół zawsze będzie stał na straży i propagował prawdę Chrystusowej sprawiedliwości, natomiast wszystkie ludy winny nieustannie dążyć do rozwoju cywilizacyjnego i chrześcijańskiego, zachowując pełną wspólnotę ze swymi pasterzami.

3.2. Homilia podczas Mszy św. dla Indian i mieszkańców Archidiecezji
Jukatan w Mérida, 11.08.1979

Tematem przewodnim było: „Powołani, aby z odwagą dawać świadectwo Chrystusowi”. Spotkanie z papieżem było wyrazem wspólnej wiary w Jezusa Chrystusa, która jest zawsze załącznikiem rozwoju. Każdy naród i każda społeczność wnosi do bogactwa Kościoła Chrystusowego wielki depozyt wiary, kultury, ale także poświęcenia i cierpienia. Każda wspólnota chrześcijańska powinna dawać świadectwa wobec innych, świadectwa prawdy, miłości, pokoju i nieustannego działania na rzecz dobra swoich braci. Pan Jezus, który jest Światłością Świata, nieustannie przypomina, że jesteście solą tej ziemi, i ta godność ma promieniować na innych. Wobec niesprawiedliwości, niechęci, a nawet prześladowań trzeba stosować zasadę: „Zło dobrem zwyciężać” (por. Rz 12,21). Na zakończenie Jan Paweł II przypomniał słowa wypowiedziane z racji pięćsetlecia ewangelizacji Ameryki: „Świat zawsze potrzebuje przebaczenia i pojednania między ludźmi i narodami”³¹.

³¹ Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. XII, dz. cyt., s. 350.

4. CZWARTA PIELGRZYMKA APOSTOLSKA JANA PAWŁA II DO MEKSYKU, 22-26.01.1999

Następca św. Piotra oświadczył na początku swej podróży, że ma ona „wymiar kontynentalny” i jest ściśle związana z uroczystym ogłoszeniem posynodalnej adhortacji apostolskiej *Ecclesia in America* (w nuncjaturze apostolskiej został podpisany i ogłoszony dokument adhortacji). Celem podróży było, tak jak poprzednio, „utwierdzenie braci w wierze”.

Nowa ewangelizacja zawarta w adhortacji miała służyć jedności w społeczeństwie wielu ras i różnic plemiennych, a także przyczynić się do rozwoju wielu pozytywnych ruchów myślowych i kulturowych, poprzez dialog, rozwój społeczny oraz budowę lepszej przyszłości.

Wspominając Czarną Madonnę z Topeyac, Królową Meksyku i Cesarzową Ameryki, Jan Paweł II zawierzył jej w macierzyńską opiekę losy narodu meksykańskiego i całego kontynentu.

4.1. Msza św. w bazylice Matki Bożej z Guadalupe w Meksyku, 23.01.1999

Podstawową prawdą o zbawieniu, dokonanym poprzez wcielenie i dokonanie aktów zbawczych (męki, śmierci i zmartwychwstania) jest podniesienie człowieka do godności dziecka Bożego. Syn Boży przyjął i zgodził się, aby przyjmować ludzki czas życia, i dokonywać nieustannej przemiany serc i dusz ludzkich.

Wśród wielu narodów, szczepów i społeczeństw Ameryki Łacińskiej dokonało się wielkie dzieło 500-letniej ewangelizacji. Było to dzieło wielkie, zrealizowane dzięki pracy i poświęceniu misjonarzy i misjonarek. Dlatego ten kontynent, i ludzie na nim żyjący, są nadzieją dla Kościoła i świata w wyznawanej wierze i zaufaniu, kierowanym do Chrystusa Zbawiciela. „Istnieje wiele dziedzin, w których chrześcijańskie wspólnoty z północy, centrum i południa Ameryki mogą dawać świadectwo braterskiej więzi, jakie je łączą, okazywać czynną solidarność i brać udział we wspólnych programach duszpasterskich, wnosząc w nie bogactwo duchowe i materialne”³².

Papież zachęcił i wskazał, aby na całym kontynencie nigdy nie zapanowała nienawiść, przemoc, terroryzm i handel narkotykami.

Jan Paweł II ustanowił dzień 12 grudnia, w całej Ameryce, jako liturgiczne święto Matki Bożej z Guadalupe.

³² Jan Paweł II, Homilia, 7. na Mszy św. w bazylice Matki Bożej z Guadalupe, w Meksyku 23.01.1999.

4.2. Spotkanie z korpusem dyplomatycznym w Meksyku, 23.01.1999

Papież stwierdził, że w swoich przesłaniach kieruje się tylko wolą obro-ny człowieka, w oparciu o słowo Boże. Współczesny świat staje się poprzez komunikację, bardziej sobie znajomy i współzależny, niemniej panuje także niebezpieczeństwo poważnego ograniczania wolności i wspólnot, która należy do istoty każdej demokracji. Następujący postęp powinien umacniać godność każdego człowieka i znaczenie jego przeznaczenia doczesnego i wiecznego. Kościół naucza, że człowiek winien stanowić centrum wszelkiego ładu pań-stwowego i społecznego oraz każdego rozwoju technicznego i gospodarczego. Liczyć trzeba na rozwój świadomości i budowanie coraz większej solidarności, na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej.

Ameryka stanie się „kontynentem” nadziei, jeśli żyjące tu społeczności oraz ich klasy rządzące przyjmą wspólną bazę etyczną, zawartą w przesłaniu ewan-gelicznym – miłości Boga i bliźniego.

4.3. Msza św. na Audytorium im. Braci Rodrígez, 24.01.1999

We Mszy św. uczestniczyło wielu pielgrzymów i Meksykanów przybyłych z wielu krajów Ameryki. Papież w szczególny sposób pozdrowił Indian i wezwał ich, aby nie ustawiali w budowaniu dla siebie lepszej przyszłości. Wspomniał nauczanie Soboru Watykańskiego II, a szczególnie konstytucję *Lumen gentium*. Wartości tam podane powinny oświecać moralne i duchowe życie wiernych, w budowaniu społeczeństwa bardziej sprawiedliwego i służącego wszystkim obywatelom. Najlepszym nauczycielem jest Jezus Chrystus, Jemu trzeba za-ufać. Zgodnie z bullą *Incarnationis mysterium*, należy odczytywać znaki czasu, wzywające człowieka do nawrócenia i pokuty.

Papież zwrócił się do rodzin, aby modliły się o powołania kapłańskie i za-konne, a następnie oddał całe dzieło ewangelizacyjne Meksyku i innych na-rodów pod opiekę Matki Bożej z Guadalupe.

4.4. Przesłanie papieskie dla chorych w Szpitalu Regionalnym im. Alfonso Lopeza Mateosa, 24.01.1999

Jan Paweł II pozdrowił chorych ze szpitala i wszystkich cierpiących w całym Meksyku. Wyraził współczucie wobec ich cierpień, przypisanych rodzajowi ludzkiemu, chociaż – każdy jest stworzony do przeżywania radości i szczęścia. Poprzez wiarę każdy człowiek jest także powołany do trwałej wspólnoty z Je-zusem Chrystusem, który dokonał zbawienia, także przez cierpienie i ofiarę.

Zatem, rola chorych w Kościele jest ważna i nieodzowna, każdy chory, Dziecko Boże staje się bogactwem i uczestniczy, poprzez cierpienia, w wielkim dziele zbawienia.

4.5. Spotkanie czterech pokoleń na Stadionie Azteków (25.01.1999)

Tematem głównym było: „Nie dajcie się zwyciężać złu, ale zło dobrem zwyciężajcie”. Upływał właśnie termin kończący stulecie i tysiąclecie, była to okazja do podsumowań postępu ludzkości we wszystkich kategoriach życia i postępu, również był to czas podsumowań dla Kościoła (por. *Nuevo Millennio Ineunte*³³). Sobór Watykański II, jako odpowiedź na przemiany świata i jako początek nowej wiosny chrześcijaństwa, był wydarzeniem opatrnościowym dla XX stulecia (por. *Tertio millennio adveniente*).

Współczesny świat nadal potrzebuje Chrystusa, który nieustannie wyjaśnia tajemnicę życia ludzkiego, a szczególnie upomina się o miliony głodujących ludzi, często pozbawionych sprawiedliwości i podstawowych praw człowieka.

Nowy wiek XXI staje się stuleciem nowej ewangelizacji i wielkim wyzwaniem dla przychodzących nowych pokoleń, które powinny świadczyć stylem życia i chrześcijańskim zaangażowaniem.

Nowa ewangelizacja stanie się zasiewem nadziei dla nowego tysiąclecia, jeśli nowe pokolenie poświęci swe wysiłki głoszenia prawdy ewangelicznej, bowiem wszyscy ochrzczeni są wybranymi, aby naśladować Chrystusa. W nowym czasie należy spodziewać się większej globalizacji i szerszych kontaktów społecznych. Instytucje naukowe i polityczne, finansowe i kulturalne mają wielkie zadanie w służbie człowiekowi.

Papież dodał otuchy nowym pokoleniom słowami św. Pawła: „Ja jestem z wami, przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,20).

5. PIĄTA PIELGRZYMKA APOSTOLSKA JANA PAWŁA II DO MEKSYKU, 30.07-2.08.2002

Na początku piątej podróży do Meksyku Jan Paweł II wygłosił przemówienie powitalne, w którym zachęcił wszystkich mieszkańców kraju, aby zachowali tradycyjną wierność Kościołowi. Papież przybył do Meksyku po obchodach XVII Światowego Dnia Młodzieży w Toronto. Były przewidziane uroczystości kanonizacyjne i beatyfikacyjne. W poczet świętych zostali zaliczeni: brat Piotr od św. Józefa de Betancur i Juan Diego Cuauhtlatoatzin. W poczet beatyfikowanych zostali zaliczeni bł. Jan Chrzciciel i Hiacynta od Aniołów. Święci ci i błogosławieni

³³ Jan Paweł II, *List apostolski Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, duchowieństwa i wiernych na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.*

zasłużyli się bardzo w szerokiej ewangelizacji Ameryki Łacińskiej. Teraz stali się przykładem dla wszystkich w wyznawaniu wiary i w wprowadzaniu zasad Ewangelii w życie społeczne.

5.1. Homilia podczas Mszy św. i kanonizacji bł. Juana Diego

Zasadniczym tematem było: „Niech będzie waszym wzorem, niech wskazuje drogę do Maryi”. Papież stwierdził, że świętych i błogosławionych wybiera sam Bóg, a Kościół tylko ogłasza ich heroiczną cnotę, lub męczeństwo w wypadku obrony prawd wiary. „Pan patrzy z nieba, widzi wszystkich synów ludzkich” (Ps 33,13). Bóg nie zważa na różnice rasy czy kultury, ale miły jest mu ten, kto pełni Jego wolę. „Wiemy, że Bóg nie wysłuchuje grzeszników, ale wysłuchuje każdego, kto jest czcicielem Boga i pełni Jego wolę” (J 9,31).

Meksyk i inne kraje latynoamerykańskie znalazły się w decydującym momencie historii, po 500 latach ewangelizacji, rozpoczął się czas nowego tysiąclecia, czas nowych nadziei i nowych działań misyjnych, lepszej ewangelizacji. Nowe czasy powinny przynieść zmiany społeczne, powinny uwalniać rodziny meksykańskie od kryzysów moralnych i trudnych sytuacji materialnych.

5.2. Homilia podczas liturgii słowa i beatyfikacji męczenników Jana Chrzciciela i Hiacynta od Aniołów

Tytułem zasadniczym homilii było: „Bądźcie zwiastunami nadziei dla całego społeczeństwa”. Papież odwołał się do wykładni Ewangelii, która przewiduje trudne czasy dla Kościoła, które w wielu miejscach na świecie przekształcają się w prześladowania. Jan Chrzciciel i Hiacynt od Aniołów oddali życie właśnie w obronie wiary chrześcijańskiej w środowisku Indian Zapoteków. Ich ofiara stała się przykładem, jak bez mitologizowania odziedziczonych po przodkach obyczajów można dojść do Boga, nie wyrzekając się własnej kultury.

PODSUMOWANIE

Z perspektywy wielu lat patrzymy na działania duszpasterskie i społeczne Jana Pawła II w wielu rejonach świata i odkrywamy wielkie zaangażowanie i troskę o każdego człowieka, niezależnie od rasy, pozycji społecznej. Papieżowi zależało, aby nadal trwała ewangelizacja krajów Ameryki Łacińskiej, aby kultura tamtych narodów nieustannie się rozwijała, a niesprawiedliwe relacje ekonomiczne pomiędzy poszczególnymi grupami społecznymi ulegały zmianom na lepsze. Postępowanie ewangeliczne według Dobrej Nowiny – Ewangelii jest zawsze zgodne z Nauką Społeczną Kościoła, w której najważniejsza jest wolność i godność każdego człowieka.

BIBLIOGRAFIA

Sobór Watykański II

- Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* (28.10.1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2008.
- Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus* (7.12.1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2008.
- Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (21.11.1964), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2008.
- Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (7.12.1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Pallottinum, Poznań 2008.

Nauczanie papieskie

- Jan Paweł II, List apostolski Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, duchowieństwa i wiernych na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (6.01.2001), Rzym.
- Jan Paweł II, Bulla ogłaszająca Wielki Jubileusz Roku 2000. *Incarnationis misterium*, wyd. Pallottinum, Kraków 1998.
- Leon XII, Encyklika *Rerum novarum* (15.05.1891), Rzym 1891.
- Paweł VI, Adhortacja *Marialis cultus* (2.02.1974), Rzym 1974.
- Paweł VI, Adhortacja *Evangelii nuntiandi* (8.12.1975), Rzym 1975.
- Jan Paweł II, Encyklika *Laborem exercens* (14.09.1981), Rzym 1981.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio* (22.11.1981), Rzym 1981.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Christifideles laici* (30.12.1988), Rzym 1988.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Ecclesia in America* (22.01.1999), Rzym 1999.

Literatura

- Bujak A., *Świt nowego tysiąclecia: Kanada, Gwatemala, Meksyk 2002*, Biały Kruk, Kraków 2002.
- Burska E. (red.), *Jan Paweł II w Ameryce Łacińskiej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1980.
- Jackowski A. (red.), Sołjan I. (red.), *Leksykon pielgrzymek Jana Pawła II*, wyd. WAM, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. XII: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Ameryka Północna i Południowa*, wyd. „M”, Kraków 2009.

JAN PAWEŁ II W MEKSYKU

- Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, t. 2, cz.1, Pallottinum, Poznań 1990.
- Latasiewicz M., *104 pielgrzymki błogosławionego Jana Pawła II*, Dom Wydawniczy Rafael, Kraków 2005.
- Łepkowski T., *Historia Meksyku*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986.
- Velásquez García E. (red.), *Nowa Historia Meksyku*, PWN SA, Warszawa 2016.

NETOGRAFIA

- Jerzy Skoryna, *Jan Paweł II w Meksyku*, [online:] <http://gwadelupa.pl/jan-paweł-ii-w-meksyku/> [dostęp: 5.01.2019].
- Paweł VI, *Przemówienie do mieszkańców wsi*, [online:] http://www.vatican.va/archive/aas/index_sp.htm [dostęp: 5.01.2019].